

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 17. NOVEMBRA (NOV. 17), 1938. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 226

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZASEGA CERKVE-NEGA BOGA-STVA V NEMČIJI

Hitlerjeva policija aretirala 50,000 židov

NACIJSKA CENZURA PRIDIG

Dunaj, 16. nov. — Va pastirski pisma katoliških škofov in pridige duhovnikov bodo morale biti predložene cenzorju predno bodo prečitane na prižnicah, se glasi vest iz zanesljivih virov. Nacijski tisk sicer to zanika, toda katoliški krogi trdijo, da cenzura pride.

Berlin, 16. nov. — Glasilo Hitlerjeve osebnosti zahteva za sega ogromnega premoženja katoliške cerkve v Nemčiji. V članku "Cerkvena država v državi" glasilo piše o moralni pokvarjenosti katoliških duhovnikov, "ki v svojem sovražstvu do države in ljudstva nečejo in niso tudi sposobni upravljati lastnine nemškega naroda. Ako jim kdo zaenkrat posestava, jim ne vzame ničesar, o čemur bi lahko trdili, da je v resnici njih lastnina. Katoliška cerkev je dobila ogromna posestva in bogastvo od prejšnjih vladarjev in jih je upravljala v svojo lastno, ne ljudsko korist."

Glasilo omenja gozdo ve, ogromna zemljišča, pašnike, rudnike in tovarne, ki jih poseduje katoliška cerkev v Nemčiji. Napad je tudi nemške intelektualce kot "intelektualne zverji", zato pa jih je posvarilo, da jih njihovo "arijsko" pradedstvo ne bi bilo pred usodo, kakršna je doletela žide.

Berlin, 16. nov. — Hugh R. Wilson, ameriški poslanik v Berlinu, se je včeraj oglašil v uradu nemškega zunanjega ministra Ribbentropa. Govorila sta o situaciji v Nemčiji, ki jo je izražala protizidovska gonja. Wilson bo danes odpotoval domov. Raymond H. Geist, ameriški generalni konzul v Berlinu, je v oči zvezah z nemškimi avtoritetami, kar hoče dobiti informacije, kakšna usoda je zadela prominentne žide, ki imajo močne ekonomske zveze z Ameriko. Panika med 800,000 židi v Nemčiji se je povečala, ko so pričele krožiti govorice, da bodo nacijske tolpe navale na židovske hiše, ki niso bile razdeljene v protizidovskih demonstracijah.

Nacijske oblasti so same priznale, da je bilo okrog 50,000 židov aretiranih v zadnjih dneh. To število se ujema z židovskimi poročili o aretacijah. Prominentni nacija pravijo, da usoda židovskih jetnikov zavisi od Hitlerja. Mnogo prominentnih židov je Hitlerjeva policija poslala v koncentracijska taborišča, kjer morajo opravljati težka dela.

Naciji napadajo ameriške liste

Berlin, 16. nov. — Der Angriff, glasilce nacijske stranke, piše, da newyorški listi zapravljajo denar s tiskanjem lažljivih poročil o Nemčiji. "Mednarodni židovski zarotniki bi morali vedeti, da bo vsak proti nam naperjen udarec priletel nazaj," pravi list. "Vlade, ki se hočejo izogniti židovskemu vplivu, naj se zanimajo v prvi vrsti za svoje probleme."

Boj proti kontroli mlekarke industrije

Chicago, 16. nov. — Javni uradniki in direktorji mlekarke industrije, katere je federalna vlada obtožila kršenja Shermanovega protitrustnega zakona, se pripravljajo na obrambo. Borili se bodo proti federalni kontroli in reguliranju

Domače vesti

Obiski
Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete je 15. t. m. obiskal Frank Jerovek iz Krayna, Pa.

Novi grobovi na zapadu
Pueblo, Colo. — V enem tednu so tukaj umrli Margareta Igan od nekod od Kolpe, Martin Simonič, star 43 let in bivši ameriški vojak, ki zapuša tri hčere, ter 13-letna Marta Barkar, rojena v Ameriki. — Dalje je umrla slovenska nuna Jožefina Godec, ki tu zapuša starše, doma iz Dobropolja, tri brate in dve sestri.

Clevelandske vesti
Cleveland. — Zakonska dvojica Frank Jelarčič je te dni v svojem ožjem krogu obhajala jubilej srebrne svatbe. — Joe Birk, znani gostilničar, se je zadnje dni vrnil z veliko srno z lova v Kanadi. — Dne 15. oktobra jutraj je umrl Vincent Rupnik, predsednik društva Strugglers št. 614 SNPJ. Podrobnosti pridejo.

Miru med CIO in ADF še ne bo

Tekstilna unija izstopila iz CIO

Pittsburgh, Pa., 16. nov. — Konvencija Odbora za industrijsko organizacijo se je včeraj izrekla za ustanovitev permanentne organizacije vseh pridruženih unij, kar pomeni, da dualno vodstvo v ameriškem delavskem gibanju ostane in da se bo vojna med Lewisovo organizacijo in Ameriško delavsko federacijo nadaljevala.

Resolucija glede ustanovitve permanentne organizacije je bila sprejeta po kratki debati. Prej je bilo soglasno odobreno poročilo proti sklenitvi miru z Ameriško delavsko federacijo. Navdušenje delegatov za nadaljevanje vojne se je nekoliko ohladilo ko so bili informirani, da je osem tekstilnih unij v Providencu, R. I., izstopilo iz odbora CIO in pristopilo v Ameriško delavsko federacijo. Te unije imajo 6000 članov. Oblačilna unija International Ladies' Garment Workers, ki ima četrtilijona članov, je izstopila iz Lewisove organizacije zadnjo soboto.

Harry Bridges, predsednik mornarske unije in direktor CIO v zapadnih državah, je v svojem govoru dejal, da odbor CIO ne sme dati najmanjše koncesije ADF. "Ako bi mi revidirali svoje stališče, ne bomo dobili opore pri članstvu unij ADF," je bil njegov argument.

Konvencija je zvišala asament članom pridruženih unij. Vsak član bo moral plačevati pet centov več v sklad CIO. Industrijski sveti in druge odboru CIO pridružene grupe bodo morale plačati \$26 za čarter.

Židovske organizacije apelirajo za pomoč

Riga, Latvija, 16. nov. — Posebni odbor, ki reprezentira židovske organizacije na Poljskem, je naslovil apel Ameriki, Angliji, Franciji, Argentini in Južnoafriški uniji, naj prispevajo v sklad za financiranje oskrbe 12,000 poljskih židov, ki so bili pred nekaj tedni izgnani iz Nemčije in Gdanske. Odbor se zahvaljuje poljski vladi, ker je zavzela humanitarno stališče napram izgnancem.

mlekarke industrije v osrednjih državah. Med obtoženci so dr. Bundesen, predsednik mestnega zdravstvenega departmanta, dva njegova asistenta, policijski kapetan Daniel Gilbert, direktorji mlekarških družb in več uradnikov unije razvaljalcev mleka.

FRANCIJA NE BO OVIRALA NACIJSKE EKSPANZIJE

Hitler bo imel proste roke v vzhodni Evropi

GARANCIJA FRANCOSKE MEJE

Pariz, 16. nov. — Daladierjeva vlada je pripravljena skleniti kupčijo s Hitlerjem, ki bi dala diktatorju proste roke v vzhodni Evropi, obratno pa bo ona zahtevala garancijo nedotakljivosti francoske meje ob Porenju. Neki visok francoski uradnik je dejal, da je bila že postavljena baza kooperaciji med Francijo in Nemčijo. Obe državi se odpovevata vojni kot sredstvu poravnave konfliktov. Vsi spori se bodo reševali pri konferenčni mizi.

V Parizu pravijo, da bo nov sporazum med Francijo in Nemčijo sličil nemško-angleškemu dogovoru, ki sta ga podpisala premier Chamberlain in Hitler na monakovski konferenci. Ta dogovor vključuje provizijo, da se Anglija in Nemčija ne bosta nikdar več borili v vojni druga proti drugi.

Ako bi se pojavila kriza, kakršna se je med Nemčijo in Češkoslovaško, med Francijo in Nemčijo, bi jo državi poravnali na sličen način kot na monakovski konferenci. Nemčija bo lahko izvajala svojo politiko v vzhodni Evropi in Francija je ne bo ovirala pod pogojem, da ostane njena meja varna pred napadom.

Hitler bo imel nevezane roke pri širjenju propagande v vzhodni Evropi in ekspanziji do Črnege morja. Daladier, kakor vse kaže, je uverjen, da bo Hitler držal besedo, da ne bo okupiral Alzacije-Lorene, provinc, kateri je dobila Francija od Nemčije po svetovni vojni.

Protinacijske demonstracije v New Yorku

New York, 16. nov. — Mnogi več tisoč oseb se je včeraj zbrala ob pomolu, kjer je bil zasidran nemški parnik Bremen, in demonstrirala proti nacijski persekuciji židov. Demonstrantje so nosili napise: "Proč s Hitlerjem," "Ustavimo Hitlerja" in "Parniki nacijske Nemčije ne smejo biti v newyorški luki." Demonstracije so organizirali komunisti.

Visok častnik organizira fašiste

Komunistično vrtnanje v uniji UAWA

Washington, D. C., 16. nov. — Diesov kongresni odsek, ki preiskuje neameriške aktivnosti, je včeraj odkril, da je Charles Bruce Swift, visok častnik v ameriški bojni mornarici — organizator ameriške fašistične organizacije Srebrne srace.

John C. Metcalfe, ki zbira fašistični material za Diesov odsek, je pričal pred odsekom, da Swift izrablja svojo oficirsko službo za razširjanje fašistične organizacije. Metcalfe je povedal, da je o tej stvari informiral odgovorna poveljnika v mornarici, ki so se baje čudili, ker niso o tem nič vedeli — kljub temu ni poveljstvo mornarice do danes še nič storilo, da bi pozvalo Swifta na odgovor.

V ponedeljek je Diesov odsek spet imel komuniste "na karpetu". Zaslišan je bil Zigmund Dobrzynski iz Detroita, organizator avtne unije št. 205, ki organizira avtne delavce pri Fordu. Dobrzynski je na dolgo in široko pripovedoval, kako komunisti rujejo v njegovi uniji. William Weinstein, tajnik komunistične stranke v Michiganu, ga je večkrat poklical k sebi in ga rotil, naj skrbi, da bodo vsa važna mesta v uniji v rokah komunistov. Pred vsem je hotel, da morajo tajnik, blagajnik in tovarniški nadzornik biti komunisti.

Weinstone je zaupal Dobrzynskemu, da je unija avtnih delavcev št. 205 velike važnosti za komunistično stranko; če bo stranka kontrolirala to unijo, bo imela velik vpliv nad avtno industrijo in bo v stanju izvrševati pritisk na ameriško vlado z namenom, da iztisne iz vlade koncesije za Sovjetsko unijo.

Dalje je Dobrzynski povedal, kako njegova unija neprestano financira propagando raznih organizacij, ki so pod kontrolo komunistov. Neprestano prihajajo zunanji "gostje" na seje in apelirajo za prispevke, nakar komunisti v uniji brž predlagajo in zagovarjajo vsoto iz blagajne. Predlog je navadno sprejet.

Lindbergh bi rad živel v Berlinu

Berlin, 16. nov. — Prijatelj Charles A. Lindbergha, slovitga ameriškega letalca, pravi, da bi Lindbergh rad prebil zimo v Berlinu, kjer bi imel naj-

ROOSEVELT OSTRO OBSODIL PERSEKUCIJE ŽIDOV

Amerika in Anglija pošljeta protest Hitlerjevi vladi

OBRAMBA AMERIŠKEGA KONTINGENTA

Washington, D. C., 16. nov. — Predsednik Roosevelt je včeraj v Nemčiji kot pojav, "ki je skoro neverjeten v civilizaciji dvajsetega stoletja." Obsodbo je izrekel na konferenci z reporterji, katerim je povedal, da je protizidovska gonja deloma vzrok, da je odpoklical poslanika H. R. Wilsona iz Berlina. To sicer ne pomeni, da je Amerika pretrgala diplomatske stike z Nemčijo, ampak vzelo bo precej časa predno se bo poslanik vrnil v Berlin.

Medtem, ko postajajo protesti ameriških židov in tudi katolikov čedalje glasnejši proti nacijskemu barbarstvu, se vršijo razgovori med Washingtonom in Londonom, da vladi pošljeta skupni protest Nemčiji. Agitacija je v teku, da se tudi Francija pridruži protestu. Z namenom, da Amerika in Anglija demonstrirata svojo politično solidarnost, so bila pogajanja glede sklenitve novega trgovskega pakta, ki naj bi vključeval tudi Kanado, pospešena. Pakt bo morda podpisan v četrtek.

"Poročila iz Nemčije o persekuciji židov so alarmirala ameriško javno mnenje," je rekel Roosevelt. "Jaz sam ne morem verjeti, da je kaj takega mogoče v civilizaciji dvajsetega stoletja. Z namenom, da dobim jasno sliko o situaciji, sem instruiral državnega tajnika, naj pozove poslanika Wilsona iz Berlina."

Washington, D. C., 16. nov. — Roosevelt je včeraj dejal, da obramba ameriških mej ni več samo ameriški problem, temveč problem vseh držav na ameriškem kontinentu. Odgovornost za novo obrambo, ki je posledica nepokoja na drugih kontinentih in vojnih priprav, ne morejo nositi samo Združene države, temveč vse ameriške republike in Kanada.

večjo priliko za proučevanje in raziskavo letalske znanosti. Pred nekaj tedni je ameriški letalec dobil visoko odlikovanje od Hitlerjeve vlade.

Matthews obdolžen krivega pričanja

Akcija justičnega departmanta se obeta

Washington, D. C. — (FP) — J. B. Matthews, stavkolomski uradnik Consumers Research Inc., mož, ki je dejal, da je Shirley Temple, mala filmska igralka, orodje komunističnih agitatorjev, je bil obdolžen krivega pričanja pred Diesovim kongresnim odsekom, ki preiskuje neameriške aktivnosti. Proti njemu je nastopil A. J. Isserman, delavski odvetnik iz Newarka, N. J.

Isserman je pozval člane kongresnega odbora in federalni justični departament, naj nastopijo proti Matthews, ker je pod prisego izpovedal, da je Consumers Research plačala \$100 nekemu komunističnemu odvetniku, nakar je federalni delavski odbor umaknil obtožbo, ne da bi prislili korporacijo na pristanek prej podanega odloka.

"Korporacija ni nikdar plačala \$100 komunističnemu odvetniku," je rekel Isserman. "Zadeva je bila poravnana, ko je naznanila, da se bo pokorila odloku delavskega odbora. To potrjuje tudi pismo odvetnika Consumers Research Inc."

Isserman je dejal, da Matthews, bivšemu komunistu, ki se je "izprobrnil", nihče več ne verjame. Diesa, načelnika kongresnega odbora, pa je opozoril, da je on sam v svojem govoru po radiu izjavil, da so bile vse priče, ki so nastopile pred njegovim odsekom, zaprisežene in da bodo kaznovane, če se bo dokazalo, da so se lagale. Matthews je predložil dolgo listo imen voditeljev delavskih, progressivnih in liberalnih organizacij, "ki so odprti in tajni zavetniki komunistov."

Stavka v podjetju Consumers Research Inc. v New Jerseyju je bila zlomljena, ko so Matthews in drugi direktorji najeli profesionalne stavkolomce in nahujkali farmarje proti stavkarjem.

Masno izseljevanje židov iz Nemčije

Načrt predložen angleški vladi

London, 16. nov. — Na poročilo Josepha P. Kennedyja, ameriškega poslanika v Londonu, se je angleška vlada pričela zanimati za načrt masnega izseljevanja židov iz Nemčije. Načrt je sestavil in predložil angleški vladi Kennedy, da si to še ni uradno potrjeno.

Britske kolonije, dominioni in teritoriji, nad katerimi imajo Anglija, Francija, Belgija in Holandska mandat, naj bi sprejeli večino izmed 800,000 nemških židov v smislu predloženega načrta. Kennedy se je včeraj posvetoval s Chamberlainom in zunanjim ministrom Halifaxom o izvedbi načrta.

Angleški premier je včeraj sprejel deputacijo vodilnih židov v parlamentu. Govorili so o problemu, kje naj nemški židje dobijo domovino. Ali so sestavili kakšen načrt, še ni znano. Zidovsko deputacijo so tvorili lord Samuel, lord Bearsted, rabinec Joseph H. Hertz, Neville J. Laskey, Lionel de Rothschild in dr. Cheim Weizeman.

Hague, Holandska, 16. nov. — Dr. H. Collin, predsednik holandske vlade, je včeraj odprl diskuzijo v parlamentu o problemu židov, ki so pobegnili iz Nemčije na Holandsko. Dejal je, da Holandska ne more sprejeti tisočev beguncev in da se je njegova vlada pričela pogajati z

BENSON OBLJUBIL PODPORO ZMAGOVALCU

Reakcija bo skušala uničiti progresivno gibanje

NEZADOVOLJNOST MED FARMARJI

St. Paul, Minn. — (FP) — Elmer A. Benson, ki je bil poražen pri volitvah, ko je ponovno kandidiral za governorja na listi farmarsko-delavske stranke, je izjavil, da bo podpiral "liberalni program" zmagovitega republikanskega kandidata Harolda Stassena. V prihodnjih dveh letih bo Benson skušal strmiti razcepljene sile svoje stranke in neprestano opozarjal ljudstvo na obljube, ki jih je dajal Stassen v volilni kampanji. Slednji je naglašal, da bodo rešili dobivali večjo podporo, da bo izboljšal sistem starostne pokojnine in znižal davke, če bo izvoljen za governorja.

V privatnih razgovorih je Stassen sam naglašal, da obljube ne pomenijo nič. "Dobro pazite, kaj se bo zgodilo z delavskim gibanjem v Minnesoti v prihodnjih letih," je dejal pred svojimi pristaki. "Mi ga bomo uničili." Stassen si je "izposodil" mnogo točk in gesel iz platforme farmer-laboritov. Teh točk ne bo mogel uveljaviti, čeprav bi hotel, ker bodo v državni zbornici imeli večino republikanski starogardisti.

Vzrokov, da je bil Benson poražen, je več. Naraščajoče nezadovoljstvo med farmarji in razočaranje nad federalnimi farmarskimi zakoni je bil eden vzrok, razkol med delavci pa drugi. Blatenje Bensona pred Diesovim odsekom, ki je prišlo prav republikancem v volilni kampanji, je rezultiralo v padcu glasov, poleg tega pa je nastal razkol med člani farmarsko-delavske stranke. Stranka je bila v dveh taborih. Te in druge okoliščine pridejo v poštev v zvezi s porazom Bensona.

Značilno je dejstvo, da so reakcionarni demokratje oddali svoje glasove Stassenu, da porazijo Bensona. Gallagher, kandidat za governorja na demokratski listi, je dobil neznatno število glasov.

"Začasní poraz ne bo ustavil našega pohoda," je dejal Benson po volitvah. "Konsolidirali bomo spet naše sile in šli naprej. Uverjen sem, da bo ljudstvo, ko bo doživelo razočaranje, ponovno podprlo našo stranko."

Amerika zahteva odškodnino od Nemčije

Berlin, 16. nov. — Reprezentant ameriške vlade je danes formalno zahteval, da mora Nemčija plačati odškodnino za uničeno in poškodovano lastnino Američanov v teku velikih protizidovskih izgrediv. Zahteva je vključena v noti, ki je bila danes predložena Hitlerjevi vladi.

Morilec žene obsojen v zapor

Chicago, 16. nov. — James K. Matter, industrijski inženir, ki je ustrelil svojo ženo, je bil po poroti spoznan za krivega, nakar ga je sodnik Robert J. Dunne obsodil v dvajsetletni zapor. Porotniki so se posvetovali več ur predno so podali svoj izrek.

Veliko Britanijo, Francijo, Belgijo, Dansko in Švedo glede kooperacije pri iskanju svetja za židovske begunce. Holandska je postavila še dve veliki taborišči, kjer so begunci našli streho.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZDRUŽENOSTI
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (izven Čezme) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na štiri leta; in Čezmo
in Čezmo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in Kanado
\$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene članov po dohodku.—Rokopisi dopisov in nenarodnih
glasov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
vsti, drame, pesmi itd.) se vrnejo poslije izdaje in v slovenski
jezični obliki.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of commu-
nications and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom.
PROSVETA
3557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Nekaj o medaljah, špiritistih in
drugih stvarih

Cleveland, O. — V naši sloven-
ski metropoli se vedno kaj no-
vega pripetli. Oni dan so lokalni
slovenski listi poročali, da so ne-
kateri rojaki dobili medalje. To
so poročali tudi drugi listi. Tiste
medalje so bile v obliki odliko-
vanj. Med drugimi je ta čast za-
dela tudi Toneta in Jožeta Grdi-
no, in to od same jugoslovanske
vlade. Zakaj, kaj to pomeni? Ali
diš kaj po fašizmu ali nacizmu?
Ameriški državljani pa dōbe od-
likovanja od druge vlade!

Vsakdo ve, da dvema gospo-
darjema se ne more služiti. Kaj
takega se ne bi zgodilo vsaj v
Nemčiji ali Italiji, kjer se bi kaj
takega smatralo za neke vrste
izdajstvo. Res, čudo prečudno.

Kaj pa zadnje volitve? Kot
se razvili iz časopisnih in šte-
vilnih ljudskih razočaranj, so
zadnje volitve pretresele in mo-
čno razočarale vso demokratsko
mašinerijo, ko je val republika-
nizma poplaval skoro vso Ameri-
ko. Ljudje se kar ne morejo na-
čuditi, kako in kaj je bil vzrok
temu preobratu in porazu ter tej
veliki spremembi, da je novi deal
doživel tako velikansko brco. V
resnici ni kaj takega nihče niti
zdaleč pričakoval. Gotovo pa je,
da bo letošnji volilni rezultat
zelo vplival na glavne volitve le-
ta 1940. Prav lahko se zgodi, da
bo takrat šel ta val še naprej in
prinesel še hujši poraz za novi
deal in demokrate.

Kakor se razvili, so republi-
kanci kar razsipali denar in
na najnevarnejši način lagali in
blufali ljudi proti gotovim kan-
didatom, na primer proti Benso-
nu v Minnesoti, Murphyju v Mi-
chiganu, Earlu v Penni in proti
La Follettu v Wisconsinu — pro-
ti možem, ki so bili vse skozi po-
šteno progresivci, kar je bil zla-
sti Benson.

Po sedanjem demokratskem
porazu bo mnogo Slovencev v
državi Ohio izgubilo delo, to je
lokalna in državna dela, katera
bodo prevzeli republikanci. Ka-
kor se da sklepati, je k zmaji
republikancev veliko pripomogel
sedanji ohijski governor Davey,
ki se je kot demokrat strašno
maščeval nad svojo lastno stran-
ko, ker ga je pri primarnih vo-
litvah zavrgla. Temu se bi lahko
reкло ogabno izdajstvo nad svo-
jo lastno stranko. Veliko je tudi
pripomogel prepri in nesloga v
demokratski stranki sami. In to
posebno v Ohio in Penni. Ljudje
so res čudni. Takoj predsedala,
ampak bogvarju, da bi predsedal
na delavsko ali celo sociali-
stično stranko oziroma program.
Bognedaj ne nesreče! Se bo slabo,
še bo kriza in brezdelje ter dru-
ge take čedne pritlikline!

Kam vraga se je skril špiritiz-
em? Pred nekaj leti se je tu-
kaj tako razširilo to "gibanje",
da je bilo grdo. To je vera v du-
hove, češ, da "pridejo nazaj".
Kadar imajo špiritisti svoje se-
je oziroma siance, se zapro v
temačne sobe, v tajinatvene pro-
store, pa nekaj brbrajo in obdr-
žavajo pošastne ceremonije — in
v tako pripravljani atmosferi se
"prikažejo" duhovi pokojnih so-
rodnikov, ki se snidejo z živimi
in z njimi tudi "govorijo"! Po
pravici povedano, je to največja
bedarija. Gotovi ljudje in prefri-
ganci pa so s tem delali denar

na račun nevedne mase, kajti be-
dakovi je povsod dosti, ki se pu-
stijo blufarjem skubati. Toda te-
ga zadnji dve leti tukaj ni več
opažati. Nekateri so mnenja, da
so se prefrigani špiritisti potuh-
nili in bodo spet prišli na površ-
je, čim se jim bo nudila prilika.

Izdajstvo v Monakovem. Več-
jega in podlejšega izdajstva si
pač niso mogli izmisliti london-
ski in pariški izdajalci demokra-
cije. Nihče si ne bi bil kaj take-
ga mislil zlasti od Francije. Kje
je ljudska fronta? Ali so se vsi
poskrili pred strahovladno fašiz-
ma? Kakor je razvidno, ni ni-
kakšnih protestov. Medtem pa
izdajalci demokracije dobivajo
zaupnice in celo diktatorsko moč
od parlamenta. Res žalostno, da
se je za zjokati nad celotno seda-
njo situacijo in demokracijo, ki
je toliko obetala. Saj jo še celo
navidezni delavski voditelji ga-
zijo. Da, res je prežalostno. Hit-
ler in Mussolini, predzrna nadu-
leža, se lahko na vsa svoja širo-
ka usta smejeta ljudski nevedno-
sti in neslogi.

In kaj pa je s katolicizmom v
Nemčiji? Kakor kažejo poročila
iz Nemčije in bivše Avstrije,
tam prav trda prede klerikaliz-
mu. Hitler in njegovi pajdaši
niso prijatelji papeža in klerika-
lizma oziroma katolicizma. Ali
ni čudno? Njegov kolega Musso-
lini pa se hlina papežu in kato-
licizmu. On pač ve, kje ga čevlji
žuli. To se pravi, da v Italiji ne
bi mogel tako diktirati brez pa-
peževe pomoči, v Nemčiji pa je
to lagje in nihče ne protestira,
niti papež ne.

Pa poglejte v naše ali pa v
svetovno katoliško časopisje, ka-
ko se zgraja nad španskimi loja-
listi, da so rdeči mesarji, ki na
debelo mesarijo in koljejo ter
mučijo škofo, kanonike, menihe
in duhovnike, posiljujejo nune,
podirajo in požigajo cerkve in
klostre itd. Istega početja dol-
žijo ruske boljševike, mehiške,
francoske in druge rdečkarje.
Ampak proti nacizem in Hitlerju
protestirajo prokleto malo, če-
tudi v resnici le on zatira kato-
liško vero, zapira duhovnike in
menihe, spravlja pa se je tudi na
kardinala (monakovskega in du-
najskega). Samo rdečkarje vi-
dijo, ki so v resnici nedolžna
jagnjeta napram barbarskim na-
cijem in fašistom!

Anton Jankovich,
zastopnik Prosvete.

Potreba kulturnega dela

Cleveland, Ohio. — Vsak de-
lavac ali delavka ve, da je de-
lavška kultura in prava delav-
ska izobrazba delavskemu raz-
redu izrecno potrebna za izbolj-
šanje življenske eksistence in
duševne miselnosti. Ignorirati
ali celo nasprotovati delavskim
kulturnim in izobraževalnim or-
ganizacijam se pravi sam s sa-
bo se norčevati in žetati, da bi
zavladala tema nad duševno mi-
selnostjo ter da se vrnemo na-
zaj v dobo barbarizma, suženj-
stva in inkvizicije. Veak zave-
den proletarec bo vedno gledal
kako bolj koristiti svojim pra-
vim izrazito delavskim kultur-
nim in izobraževalnim ustano-
vam, ker se zaveda, da so te ži-
va potreba za napredek delavske-
ga razreda.

Kdo ne pozna soc. pevskega
zboru Zarje? Menda ga ni Slo-

venca v Ameriki, ki ne bi slišal
ali čital o tem zboru. Ze dvain-
dvajset let poje delavski publi-
ki delavke in narodne pesmi.
Ni ga menda med Slovenci pe-
skega zbora, da bi tolikokrat na-
stopil na prireditvah naših šte-
vilnih organizacij. Vsaki delav-
stvu prijazni organizaciji se rad
odzove, če mu je le mogoče.

Ta zbor (Zarja) bo imel
svoj koncert z opereto "Slamna-
ti vdovec" na Zahvalni dan, v če-
trtek 24. novembra v Narodnem
domu na St. Clair Ave. in vabi
slovensko publiko, da se te prire-
ditve udeleži v velikem številu.
Kot omenjeno, soc. pevski zbor
Zarja se rad odzove na povabilo.
Sedaj pa Zarja vas vabi. Odzovi-
te se tudi vi stoodstotno.

Večinoma vsi poznate sodr.
Franka Zaitza, predsednika nad-
zornega odbora SNPJ in uredni-
ka Proletarca. In če ga še ne po-
znate, boste imeli priliko ga
spoznati 1. in 2. decembra. V
četrtke zvečer, 1. decembra, bo
govoril v Delavskem domu na
Waterloo Rd. in v petek zvečer,
2. decembra, bo pa imel predava-
nje v Narodnem domu na St.
Clair Ave. v spodnji dvorani. S.
Zaitz se je pred kratkim vrnil iz
obiska po Evropi. On bo govoril
o svojih vtisih, ki jih je dobil v
Jugoslaviji, na Primorskem, na
Češkem, v Franciji itd. Govoril
bo seveda o delavskemu stališču.
Ta predavanja sponzira Prosveta-
na matica, katere člani so mno-
ga clevelandska društva SNPJ,
SSPJ in SDZ, kakor tudi večino-
ma vsa napredna kulturna in iz-
obraževalna društva. Frank
Zaitz je prvovrsten govornik in
ga je užitek poslušati. Le pridite,
ne bo vam žal.

Po predavanju se bo vršila
prosta zabava in boste imeli pri-
liko osebno govoriti s Fr. Zait-
zem. Barbič bo igral, vi in Zaitz
pa plezali. Vstopnine ne bo no-
bene, pač pa se bodo pobirali
prostovoljni prispevki za kritje
stroškov.

Enajstega decembra poteče
dvajset let, odkar je umrl naj-
večji slovenski pisatelj, Ivan
Cankar. Da se ga ob tej priliki
dostojno spomnimo, priredi Can-
karjeva ustanova v nedeljo 11.
decembra v Narodnem domu na
St. Clair Ave. spominsko slavo-
nost, ob kateri bo uprizarjeno e-
no njegovih najboljših dram-
skih del, "Za narodov blago".
In dosedaj so objubilii sodelova-
nje s pevskimi točkami sledenči
pevski zbori: Slovan, Soc. Zarja,
Jadran in Slova. Vstopnice so
v predprodaji 40 centov in na
dan prireditve pri blagajni 50
centov. V predprodaji jih imajo
zastopniki in člani Cankarjeve u-
stanove. Dobijo se tudi v uradu
ustanove v Narodnem domu na
St. Clair Ave.

Rezervirajte torej Zahvalni
dan za "Zarjo". Pričetek ob treh
popoldne.

Prvega in drugega decembra
za predavanje s. Franka Zaitza.
Pričetek ob osmih zvečer.

Enajstega decembra za Can-
karjevo ustanovo. Pričetek ob
treh popoldne.

Na svidenje in dobrodošli na
vseh treh, oz. štirih prireditvah!
Za odbor, **Louis Zorko.**

Predavanje in filmi

Johnstown, Pa. — Naznanjam
rojakom v Johnstownu in okoli-
ci, da bo v nedeljo 27. nov.
predaval Frank Zaitz, član gl.
odbora SNPJ in urednik Prole-
tarca, in sicer v dvorani dru-
štva št. 36 JSKJ v Conemaughu
popoldne ob 10. uri, popoldne
istega dne pa s SDD na Mox-
hamu ob 4. uri, po seji samo-

stojnega društva. Predaval bo
o razmerah in položaju v stari
domovini, kjer se je par mese-
cev mudil preteklo leto. Tam
si je nabral obilo gradiva, ki bo
zanimalo slehernega. Potoval je
po Jugoslaviji, Čehoslovakiji,
Italiji in Nemčiji, bil je v Pari-
zu in Budimpešti ter v Švici.

Predavanje se vrši pod avspi-
cijo kluba št. 5 JSZ. Vstopnina
bo prosta, pobirali pa se bodo
prostovoljni prispevki za kritje
stroškov predavateljske ture.
Kdor želi izvedeti resnico o po-
ločaju v starem kraju, zlasti pa
o razmerah tik pred monakov-
sko prodajo, naj ne zamudi te
prilike v nedeljo, dne 27. nov. v
Conemaughu in na Moxhamu.

Druga važna prireditve za
nas bo predvajanje jednotlivnih
filmov, ki jih je preteklo polet-
je snel v starem kraju br. Ja-
kob Zupanič, član gl. odbora
SNPJ. Slike predstavljajo raz-
na slovenska mesta in vasi ter
zanimive kraje, nekatere pa
predstavljajo jednotlivne konven-
cije in razna slavlja ter priredit-
ve, zraven pa jednotlivno po-
slojpe: glavni urad, tajništvo,
uredništvo, upravništvo, tiskar-
no, dvorano itd. Jednotini fil-
mi so zanimivi in vredni, da jih
vsakdo vidi. Filmi, ki so bili
letoš sneti v starem kraju, so v
naravnih barvah, torej nam bo-
do predstavili lepoto nekaterih
krajev naše stare domovine ka-
kršna je. To predvajanje film-
skih slik bo v mesecu januarju
in bo spremljano s predavanjem.
Slike se bodo predvajale v dru-
štvenih dvorinah: na Moxhamu
v SDD, v Conemaughu v dvo-
rani društva JSKJ in v St. Mi-
chaelu v novi dvorani združenih
društev, in sicer v teku enega
tedna. Datumi bodo objavljeni
pravočasno, kakor hitro dobimo
iz gl. urada SNPJ zagotovilo, da
jih lahko dobimo za določeno do-
bo. Vsled splošnih zahtev po
slikah, si je treba zagotoviti čas
vnaprej.

Filmske slike SNPJ se bodo
predvajale pod avspicijo naše
okrožne federacije SNPJ za ko-
nemaško dolino, pri kateri je
16 krajevnih društev. Vstopni-
na bo 20c za odrasle osebe, za
otroke med 10. in 16. letom pa
10c. Zastopniki društev so na
zadnji federacijski seji smatra-
li, da to ni pretirana cena za ta-
ko velik užitek. Pazite na da-
tume teh prireditve, ki bodo pri-
občeni v kratkem.

Andrew Vidrich.

Previdnost pred humbargiji

Cleveland, O. — Ko sem zapu-
šal moj rojstni dom, da se po-
dam po svetu s trebuhom za
kruhom, me je oče po svoji
skromni izkušnji podučil: "Sin-
ko, koderkoli boš hodil, bodi
previden. Ne boj se trobenta-
čev, ampak zahrbtnožev, zvijač-
nežev in tatov, ki krajejo, po-
tem pa hočejo svojo žrtev poka-
zati za tatu. Najbolj pa bodi
previden pred onimi provoka-
torskimi agenti, ki zahajajo v
delavčev dom v močevi odsotno-
sti."

Tega mu danes ne bi bilo tre-
ba več poudarjati, kajti vse te
izkušnje sem že preстал. Moje
priporočilo k vsemu temu je, da
dokler bodo na svetu humbu-
garji, tako dolgo bo tudi hum-
bug. In vsak humbugar, naj se
s svojimi triki še tako pere, o-
stane pred pošteno javnostjo še
humbugar.

Ivan Vuk opisuje v oktobrski
številki Cankarjevega glasnika
tovarnarja in mlado delavko:
nekateri ljudje so lepi od zuna-
naj, so pa gnusoba od znotraj.
Kakor mi je sporočil s. Chas.
Pogorelec, bo s. Zaitz predaval
v Clevelandu dne 1. in 2. dec.
Občinstvo se opozarja, da se
predavanja udeleži, ker bo za-
nimivo. S. Zaitz nam bo podal
pravo sliko o evropskih razme-
rah, ker je prepotoval več dežel.
Joseph Maslo.

Koncert barbertonskih Slavčkov

Barberton, O. — Tukajšnji
mladinski pevski zbor Slavčki
priredi svoj koncert z veselico
v soboto, dne 19. nov. ob 7. zve-
na na 14. cesti. Vstopnina bo
samo 35c, in za to nizko vstop-
nino boste videli in slišali, kaj
vse so se naši mladi pevci na-
učili od zadnjega koncerta. V
imenu zbora Slavčki uljudno va-
bim vse Slovence in Hrvate od
blizu in daleč, da se tega kon-
(Daje na 3. strani.)

Karel Kautsky

Dne 16. oktobra t. l. je preminul v Amste-
damu na Holandskem nestor socialistične-
gibanja v predvojni Evropi, veliki učitelj zna-
stvenega socializma in interpret (razlagatelj)
naukov Karla Marxa in Friderika Engelsa,
Karel Kautsky.

Vest o njegovi smrti je bolesto odjeknil
v vrstah delavstva ne samo v Evropi, ampa-
daleč preko njenih mej. Kako tudi ne bi; sta
in mlada generacija delavstva je črpala svo-
jo socialistično znanje iz del Karla Kautskega
in s tem znanjem obogatena stopila v življenj-
v boj za politične in socialne pravice delavskega
razreda. — Kautsky je umel bolj kot kdo dru-
gi z jasno besedo in razlago analizirati kapita-
listično družbo in njen ustroj ter z vidika ka-
pitlističnega materializma pojasnjevati njen ra-
voj človeške družbe v pravcu socializma.

Govori spisi razodevajo moč velikega duševnega
obzorja in njih ogromno število je dokaz ne-
izčrpne plodovitosti in duševne svežosti poka-
nika do neposredno pred njegovo smrtjo.

Smrt Karla Kautskega pomeni v teh težkih
dneh, ki jih preživlja delavski razred, dvojni
izgubo: izgubo prijatelja, kakršnih ima delav-
ski razred v vrstah izobražencev le malo in iz-
gubo znanstvenika, ki bi bil v tej dobi zmed
socialnih pretresov kot kazipot na križpotju.

Stoječi na prehodu dveh vekovnih obdobj-
ko se bije boj med delavskim razredom ko-
nosilec bodočnosti in kapitalizmom, ko
predstavnikov prošlosti in krute sedanosti,
znamenju gesel za demokracijo in svobodo
proti diktaturi, stanovščini in fašistični tota-
litarosti, nam bo manjkal učitelj Karel Kaut-
sky, njegova ostra kritika in prepričevalna to-
vzpodbudna beseda.

• • •

S. Karel Kautsky je bil rojen dne 16. okto-
bra 1854. v Pragi. L. 1875. ga najdemo
vrstah socialne demokracije na Dunaju, od ka-
der pa se je l. 1880. preselil v Zürich in na
slednje leto v London, kjer je postal zaseb-
tajnik Friderika Engelsa. Bil je ustanovitelj
revije "Die neue Zeit" (1883—1917) in jo je
tudi urejeval, dokler je izhajala. Kautsky je
sestavil politični, socialni, gospodarski in kul-
turni program socialne demokracije, takozvan
"Erfurtski program" (nazvan po mestu Erfurtu,
kjer se je vršil socialno demokratski kon-
gres, ki je program osvojil in katerega s
brez večjih sprememb sprejle vse socialno de-
mokratične stranke v Evropi).

Nastopal je proti takozvanemu revizionizmu
Bernsteina, ki je hotel korigirati nauke Mar-
xa in Engelsa (l. 1900). in okoli l. 1910. proti ra-
dikalizmu Rose Luxemburgove. V l. 1914. d.
1918 se je Kautsky razšel z nemško socialno
demokracijo, čije večinski del se je izjavil za
vojno, ne misleč na to, da ni šlo samo za bo-
proti ruskem carizmu, ampak za nemški im-
perializem. — Kautsky je bil tedaj med ute-
meljitelji nemške neodvisne socialne demokra-
cije. Po vojni je bil zaposlen v Berlinu, v arhu-
vu zunanjega ministristva in je objavil celo
vrsto važnih aktov o krivdi nemške diploma-
cije na izbruhu svetovne vojne. Bil je tudi po-
litični svetovalec prve delavske vlade Haase-
Ebert. Dalj časa je preživel po vojni me-
Gruzinci, v Kavkaški republiki, ki jo je orga-
niziral, dokler jo niso zasedli boljševiki. V
boljševizmu se ni mogel sprijazniti. Zanimajo
je princip diktature kot osnovo socialistične
družbe. L. 1931. se je Kautsky preselil na
Dunaj. Ko je l. 1934. prišlo do uvedbe stanov-
ske diktature v Avstriji, se je podal v svojo
rodno mesto v Prago. Sele letošnji pomlad je
sledenč povabil holandske socialne demokra-
cije, zapustil Prago in odšel v Amsterdam, kje
je sedaj umrl.

Najvažnejši spisi Kautskega so: "Marxov
gospodarski nauk" (1887), "Erfurtski pro-
gram" (1892), "Predhodniki modernega so-
cializma" (1895), "Socialna revolucija"
(1903), "Izvor krščanstva" (1908), "Pot
oblasti" (1909), "Mednarodnost in vojna
družbe" (1919), "Materialistično pojmovanje zgodovine"
(2. zvezka 1927). Poleg tega je delo
Kautsky na izdanju del Karla Marxa in Friderika
Engelsa ter je tudi sam priredil ljudski
izdajo za študij tako težkega Marxovega "Ka-
pitala" (3 zvezki 1914—1929). Svoje življenje
in svoj razvoj pa je naslikal Kautsky v zbirki
"Nauk o narodnem gospodarstvu sedanosti"
samoprikazovanju". Razen tega je Kautsky
napisal brez števila člankov in znanstvenih
razprav v vseh mogočih socialno demokrati-
čnih časopisih in revijah.

Pri njegovem delu mu je vneto pomagala
njegova žena, ki ga je preživela.

• • •

Izmed socialistov v Jugoslaviji je bil s. To-
palović prijatelj Kautskega in z njim v stalnih
stikih po vojni.

Delavski razred se klanja spominu velikega
učitelja, ki je posvetil svoje življenje delu za
osvoboditev delavstva in vsa človekova
znamenju socializma! — D. P.

Kemal Atatürk

Kemal Atatürk, ustvaritelj in prvi predse-
dnik turške republike ter oče moderne Turčije,
ki je zadnji teden umrl, je bil med največjimi
osebnostmi, ako ne največja zgodovinska ose-
bnost, ki je izšla iz svetovne vojne.

Zgodovina od svetovne vojne sem bo noti-
rala več politično-ekonomsko-socialnih dikta-
torjev, toda le enega samcatega kulturnega
diktatorja. To je bil Atatürk.

Mustafa Kemal paša — kar je bil Atatürk
pred in med vojno — se ni proslavil s tem, da
je pokopal gnilo otomansko cesarstvo in da je
prvi rebeliral proti zavezniški mirovni pogodbi
ter iztirjal grško armado iz Smirne; to so v
njegovem času in sporedno z njim dosegli tudi
drugi. Kemal se je proslavil s tem, da je s
peščico pristavev drzno pokopal vse staro tur-
ško življenje in zgradil novo turško državo v
vseh fazah življenja. Izvršil je, kar se je pred
njim zdelo nemogoče!

Revolucija, ki je preorala Rusijo, je tudi
prineela kulturne reforme, ampak za Leninovo
revolucijo je Rusija odletala milijone mrlj-
čev in morje krvi in krvavi račun še danes ni
zaključen. Še več — Leninova revolucija je
izzvala prelivanje krvi in delavski razdor po
vsem svetu, končno pa je izzvala fašistično
kontrarevolucijo po vsem svetu, ki obratno ter-
ja nove milijone mrljčev in nova morja krvi.
O kakšen krvavem plačilu za Kemalove re-
forme pa sploh ni vredno govoriti!

Kemal je na miren način, toda z odločno
voljo pokopal kalifat in izlam na Turškem s
poligamijo in haremi vred — pokopal je bar-
barsko orientalsko oblačilo in dal ženi civilno
in politično svobodo — pokopal je arabsko pi-
savo ter pognal vse Turke v šolo civilizacije;
dal je Turkom politične, ekonomske in socialne
reforme, o kakršnih niso nikdar prej sanjali —
tako da je Turčija danes lahko svetel zgled
marsikateri civilizirani in demokratski državi.

Vse to je Kemal izvršil v dobrih petnajstih
letih. Resnično je bil Kemal Atatürk, veliki
turški svobodomoalec, velikan — kateremu se
lahko pokloni ves napredni svet. Veliko vpra-
šanje je, če bodo oni, ki zdaj vzamejo v Turčiji
vajeti v roke, obdržali in nadaljevali njegovo
kolosalno delo.

Hearst odhaja

Ze lani smo opazili, da je Hearstovo časo-
pisje precej omehalo svoj uredniški ton na-
pram Rooseveltu. Prejšnja naravnost divja-
ška gonja proti novemu dealu je prenehala v
Hearstovih listih. Istočasno je Hearst precej
omilil svoje "rdeče strašilo". Med tem smo
opazili, da je več Hearstovih dnevnikov odšlo
po gobe. Prenehali so. Drugi Hearstovi dne-
vniki, ki so izhajali v enem mestu, so se spojili;
čikaški jutranji dnevnik se je skril v majhno,
tabloidno obliko. Hearst je tudi začel proda-
jati svoje radiopostaje in drugo lastnino. Kaj
se je zgodilo s Hearstom?

Nekaj luči o tem je podal Ferdinand Lund-
berg zadnji teden v newyorški reviji The Na-
tion. Lundberg poroča, da Hearstova časnika
podjetja stalno propadajo valed silnega
padca naročnikov in oglaševalcev. Velike iz-
gube so vrgle Hearsta v položaj, v katerem je
primoran na počasno likvidacijo svojega im-
perija. Hearst se ni bankrotiral; še vedno je
vreden okrog 40 milijonov dolarjev, toda veli-
ki deficit mu lahko v nekaj letih porože ves ta
kapital. To je prisililo Hearsta, da spet
igra vlogo demokrata!

Hearstovega tiska ni prav nič škoda — in
čim prej likvidira, tem bolje za ameriško ljud-
stvo. Hearst, stari demagog, čigar tisk je bil
dolga leta pravi škandal za Ameriko, si je sam
izkopal jamo, v katero zdaj pada ...

Barbarski nacizem

Vsa Amerika — celo največji ameriški re-
akcionarji kot Hearst, Hoover in Al Smith —
se zgraja nad bestialnostjo Hitlerjevega reži-
ma v Nemčiji, ki se je zadnji teden znešel nad
Judi zaradi atentata na tajnika nemškega po-
slanca v Parizu. Mladi židovski fanatik je
ubil tega tajnika — in divjaški Hitlerjev re-
žim odredi masno maščevanje nad vsemi židi v
(Daje v zadnji koloni)

Italijanski kolonisti, katere je Mussolini poslal v Libijo, se izkrcavajo v Tripoli. Petnajst parnikov je pripeljalo okrog 20.000 kolonistov v Libijo.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

NEPOJASNJEN UMOR V CELJSKI OKOLICI

Kdo je morilec in kdo umorjenka, ni še znano. — Dosedanja preiskava ni mogla ugotoviti še nobene podrobnosti.

V celjski okolici so odkrili umorjenke, ki je razburila ljudi tem bolj, ker niso mogli ugotoviti niti imena, kdo je umorjenka, ki so jo našli ob Voglajni mrtvo, zadavljena.

Dva hlapca sta 1. novembra prišla v Čretu blizu Westrove varne opazila ob cesti ženski hlapca, ki je eden hlapcev opazil, da leži v grmovju ob Voglajni tudi ženska. Ko sta pogledala v stružico, sta opazila ležati pod bremnom blizu vode v grmovju žensko truplo. O najdbi sta obvestila črtnike v Stora, ki so takoj prišli na kraj umora. Sodna komisija, ki je bila prispejala iz Celja, je ugotovila, da je bila ženska zadavljena in sicer z vrvice na njenem pletenem jopiču. Tudi na opazili podplutbe na prsih. Ženska je očitno, da je bil nad žensko izvršen umor. Umorjenka je stara okrog 25 do 30 let, po rokah sodeč gre za delavko. To je vse, kar se da ugotoviti. Našli so niso ob trupu nobene torbice in je torej skorajda verjetno, da gre za roparski umor. Kdo je morilec, ne ve nihče in doslej niso mogli ugotoviti. Tudi na morilec manjka vsaka sled.

Ugotovili so le to, da se je ta ženska v družbi z nekim moškim odpravila prejšnji večer v neki gostilni v Spodnji Vidinji pri Celju. Oba sta bila videti zbežena in žalostna. Najprej sta odšla na večerjo, a sta jo potem odšla in odšla iz gostilne. Moški je bil star okrog 35 let in je govoril baže dolensko narčje.

Orožništvo in sodišče vodita preiskavo dalje, da ugotovita naj identiteto umorjenke, nato bo laže zasledovati morilca.

Smrt na železniški progi

Danes, dne 3. novembra došlo se je pripetila na tržaški progi pri Viču smrtna nesreča. Skupina železniških delavcev je popravljala železniško progo. Skupino je vodil železniški deseter Ivan Makovec. Ko je iz Ljubljane vozil ekspres, so se delavci umaknili s proge, Makovec pa je ravno tedaj šel po progi proti Brezovici. Umaknil se je ekspres na drugi tir, po katerem pa je prav tedaj pripeljal tovorni vlak proti Ljubljani. Makovec ga zaradi megle ni zagledal, zaradi česar ekspresnega vlaka pa ga ni slišal. Tako ga je lokomotiva tovornega vlaka zadela na ravnosti v glavo in odbila s proge.

Delavci so nesrečo takoj opazili ter poklicali reševalni avto, ki je hudo poškodovanega Makovca odpeljal v bolnišnico, kjer je bil Makovec kljub takojšnji zdravniški skrbi četrte ure po prevozu podlegel.

Smrtna nesreča. — Na cesti med Sv. Trojico in Sv. Benediktom v Slovenskih goricah se je pripetila 2. novembra nesreča, katere žrtev je postal posestnik Janko Milinarič, star 33 let in doma z Ločkega vrha pri Sv. Jakubu. Peljal se je na vozu do doma, ko je opazil, da mu prihaja nasproti tovorni avto. Milinarič je skočil z voza, da bi prišel konja, a skočil je tako nesrečno, da je padel avtu pod kolesa. Dobil je tako hude poškodbe, da jim je kmalu podlegel.

Smrtni nesreči v Ljutomeru.

Dve nesreči pod vlakom

V treh dneh sta se na Ljutomerki postaji pripetili dve nesreči, ki sta zahtevali dve človeški življenji.

Dne 29. oktobra je na Ljutomerki postaji opravljal kretniško službo 37 letni Jože Horvat iz Marake Sebote. Ko so premikali vagon, je Horvat zadel ob kolesnico tako nesrečno, da ga je vrnilo pod kolesa vagona in dobil je tako hude poškodbe, da je kmalu obšel mrtev. Horvat je zapustil vdovo in dva otročiča.

Tri dni nato, 31. oktobra pa se je pripetila pri Ljutomerki postaji nova smrtna nesreča. Viničar Matija Vogrinec s Stare gore se je popoldne odpeljal na kolesu na Čven k svojemu bolnemu gospodarju, proti večeru pa se je vračal na kolesu domov. Ko je pri Ljutomeru peljal proti železniški progi, se je po progi bližal večerni mariborski vlak. Vogrinec je najbrže računal, da bo s kolesom čez progo pred vlakom, toda vlak je to pot privzvil s tako brzino, da je bilo videti, kakor da bo vozil kar skozi postajo, ne da bi ustavil. Tako Vogrinec ni dobro preračunal razdalje in pripeljal na progo hkrati z vlakom. Lokomotiva ga je podrla in kolesa so viničarja s kolesom vred strla pod seboj. Bil je takoj mrtev. Star je bil Vogrinec 40 let, zapustil je ženo in pet otrok!

Umrl inž. Žnidaršič. — Ni še tako dolgo, da je bil inž. Ciril Žnidaršič imenovan za rednega profesorja na ljubljanski univerzi-tehnik, kamor je bil poklican za izrednega profesorja leta 1925. Po rodu je bil iz Ilirske Bistrice in star 56 let. Za inženirja je študiral v Gradcu, leta 1909 pa je nastopil službo v Dalmaciji, bil zaposlen tudi po vojni v Splitu, trinajst let pa je služboval na naši tehnik.

Z vozičkom padel v šaht in se ubil

V kisovškem rovu v Zagorju ob Savi se je dogodila strašna nesreča; ubilo je 21 letnega rudarja Franceta Fakina.

Pred nekaj leti se je vrnil s svojimi starši iz Nemčije, kjer je oče rudaril in kjer se mu je tudi rodil sin France. V Zagorju je dobil sin službo v kisovškem rovu in je bil zaposlen pri nakladanju vozičkov na dvigalo. Kako se je nesreča dogodila, tega ne bo mogoče natanko ugotoviti, ker ni bilo nobene prič. Fakin je z vozičkom vred zgrmel v 80 metrov globok šaht. Najbrže je mislil, da je dvigalo pristavljeno in je potiskal pred seboj voziček (hunt) proti šahtu. Ker dvigalo ni bilo, je voziček zgrmel v šaht in potegnil s sabo Fakina. Seveda se je ves razbil in so truplo delavci sami umili in ga preoblekli v obleko, v kateri je prišel na šaht, nato pa so truplo ponoči pripeljali staršem domov. Bil je strašen prizor, še huje je bilo staršem, ko so jih Francetovi tovariši opozorili, naj ostane mrtev kar v tej obleki, da bo staršem prihranjen pogled na strašno razbito truplo.

Samomor na vseh svetnikov dan.—1. novembra se je v Ljubljani ustrelil 31 letni mesarski pomočnik France Javornik iz Velike Loke pri Višnji gori. Vzrok samomora je najbrže nesrečna ljubezen. Pred dvema letoma se je seznanil z dekletom, s katerim se je hotel oženiti, toda njeni starši so temu nasprotovali. Dekle se je v obupu zastropilo. Odtedaj je bil fant vedno bolj potrt, samotnen, kupil si je revolver in govoril, da si bo vzel življenje. Na dan vseh svetnikov si je pognal kroglo v glavo. Nezačestnega so prepeljali v bolnišnico, kjer pa je kmalu po prevozu umrl.

DROBNE

V Beogradu se je Slovenec Leopold Mlakar na nenavaden način maščeval dekletu, ki je zbežalo od njega pred poroko. Mlakarju se je nekaj časa godilo zelo slabo in je bil brez dela, nazadnje je dobil delo, položaj se mu je zboljšal in našel je tudi deklo, katero je hotel vzeti za ženo. Preselila se je k njemu in njegovi materi in skupaj so pripravljali poroko. Dekle je nekega dne kar izginilo. Mlakar jo je iskal po vsem Beogradu in nazadnje našel. Dekle se ni dalo pregovoriti, da bi se vrnilo k njemu. Zato ji je Mlakar iz maščevalnosti oblihl obraz z vitriolom, dabi ji skazil lepi obraz, nato pa se je sam javil policiji. — Služkinjo Julijano Funkljevo v Ljubljani je neki voz na Gal-

lusovem nabrežju pritisnil ob zid tako močno, da je ženska po mesecu zdravljenja v bolnišnici podlegla poškodbam. — Mariborski igralec Stander je napisal novo ljudsko igro "Prevara" in bo igra doživela v nekaj dneh krstno predstavo na odru mariborskega gledališča. — Ponesrečeni 28 letni Mihael Majcen iz Nove Cerkve pri Celju je podlegel poškodbam, ki jih je dobil 23. oktobra, ko se je s kolesom zaletel v drugega kolesarja. Počila mu je lobanja, zdravil se je v celjski bolnišnici, a ni prebolel rane. 31. oktobra je umrl. — Znani slovenski komponist Lucijan M. Škerjanc je za dvajsetletnico Jugoslavije napisal simfonijo "Zedinjenje", katero bo izvajala Glasbena matica 7. novembra, in sicer s sodelovanjem štirih solistov, Matičnega mešanega zbora in orkestra ljubljanske filharmonije. V skladbi je komponist uporabil tudi tekst dveh Gradnikovih sonetov, ki ga bodo peli solisti (sopranistka Heybalova, altistka Kogejeva, basist B e t t o in tenorist Franci) in mešani zbor Glasbene matice. — "Ameriški slastem" poimenovanja ulice v Ljubljani se baje ni obnesel. V predmestju Glincah in Rožni dolini so namreč pred leti že krstili ulice s številkami, zdaj pa govore, da bodo tem ulicam dali imena, kakor jih imajo ulice v mestu. Verjetno je, da si ulico laže zapomniš po imenu kakor po številki, najdes pa jo laže po številki kakor pa po imenu. Če si na ulici III. veš, da je vzporedna ulica I. ali pa V., če pa stojiš na Aleksandrovi cesti, ne moreš uganiti, da je blizu Beethovnova. V Rožni dolini in na Glincah bodo torej ulice krstili z imeni in številke odpravili. Seveda bo treba tudi stezice in ceste v vaseh, priključenih Ljubljani, krstiti z imeni. Ker pa vse to tudi nekaj stane, bo mesto storilo to v treh letih. — 70 letna Suzana Ofcijeva, ki je 16. oktobra izginila z ljubljanskega kolodvora, se še sedaj ni javila od nikoder. Domnevajo, da je morda izvršila samomor, zato so obvestili o tem tudi kraje ob Savi na Hrvaškem, da obveste naše oblasti, če bi Sava naplavila kakšno žensko truplo. — Vreme imamo v Sloveniji zadnji teden spet izredno lepo. Dež je motil le nekaj dni, nato pa je spet postalo jasno. Pojavila se je tipična ljubljanska megla, ki je tako gosta, da jo sonce šele proti popoldnevu premagaja. Zjutraj je gosta, da vozijo tramvaji s prižganimi lučmi.

Za volitve imajo vse skupine silno dela, posebno konferenc, kjer se pogajajo za kandidate. Vlada in opozicijska skupina imata v mnogih okrajih sitnosti s postavljanjem kandidatov. Tega ne marajo župani, drugega ne mara stranka, tretjega ne marajo župniki, take sitnosti ima vladna lista. Se huje debatirajo se med onimi slovenskimi skupinami, ki se bodo vezale na Mačkovo opozicijsko listo. Teh skupin je več in zato je postavljanje kandidatov tem težje.

Na lovu

"Zakaj pa tigra nisi ustrelil?" "Izraz njegovega režečega gobca mi ni bil všeč za predpostavljeno preprogo."

Odkrit nasvet

"Plačlini, samo en frank imam v žepu, kaj mi torej priporočate?" "Drugo restavracijo, gospod."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

certa udeležite v velikem številu. Na programu so seveda pevske točke, ljubke pesmi in popevke in še mnogo drugih zanimivih točk, kakor je vselej na prireditvah Slavčkov. Zato pa vsi na sobotni koncert naših Slavčkov! Z obilo udeležbo jim bomo dali veselje do nadaljnjega učenja in obenem sredstva zboru za boljši obstanek.

Alois Ocepek, 48.

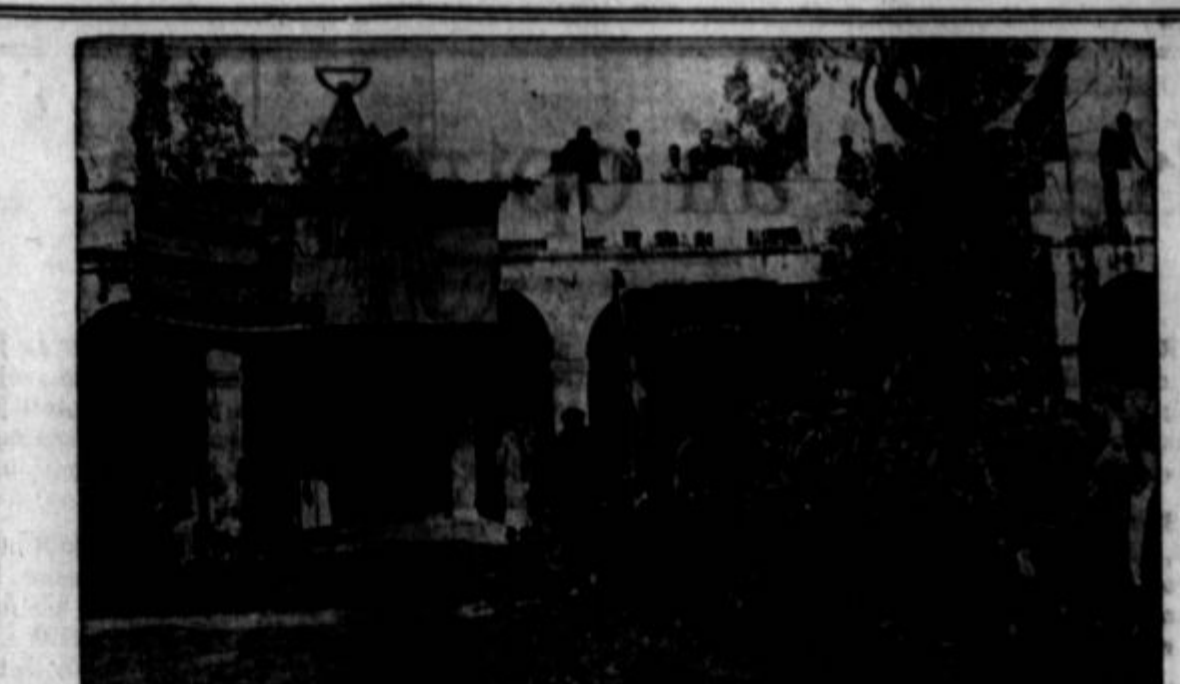
Kako sodelujejo Svedi

Pittsburgh, Pa. — Ko sem se pogovarjal s Karlom Olsonom, mi je med drugim povedal, da se vrši zvečer pri njem tako zvana obiskovalna seja (visiting meeting) švedskega podpornega društva Jupiter, ki spada k velikim švedskim podpornim organizacijam V. O. A. Ker se zanimam za delovanje podpornih društev in ker vem, da se lahko drug od drugega kaj naučimo, sem se rad odzval povabilu, da prisostvujem redni "obiskovalni seji".

Ta seja je bila za mene prav zanimiva in poučna. Podobna je bila našim federacijskim sejam, s to razliko, da se je poleg organizacijskih in društvenih zadev več razmotrivalo o ekonomskih in političnih zadevah delavstva. Veliko so govorili o švedski sobi, ki se je izgotavlja tisti čas v pittsburgski univerzi. Za urejevanje te narodne švedske sobe je društvo prispevalo že velike zneske. Nadalje se je na seji govorilo o komisiji, katero je Roosevelt poslal na Švedsko, da prouči tamošnje delavske razmere. Mnenje na seji je bilo, da se švedske izkušnje ne morejo prenesti kar enostavno v Ameriko, ker so politične prilike in razmere v obeh državah zelo različne. V "kraljevini" Švedski je v parlamentu večina poslancev iz vrst delavskih, kmečkih in socialističnih strank, ki sklepajo take zakone, da onemogočijo brutalnost kapitalistov proti delavskemu gibanju. V republikah Ameriki pa delavstvo nima svojih zastopnikov v kongresu in zato delavstvo nima takih socialno-zasčitnih zakonov kot so že na Švedskem v dobrobit delavskega ljudstva.

Meni so stavili vprašanje, kako delujejo naše slovenske podporne organizacije, s čim se poleg plačevanja bolniških in posmrtninskih podpor še bavijo. Odgovoril sem jim po pravici, da nekatere naše organizacije omejujejo samo na zavarovanje, nekatere pa da stojijo načelno na strani vsega progressivnega delavskega gibanja. Povedali so mi, da nikakor ne zadostuje stati načelno na prave stališče, temveč da je treba v smislu načel tudi praktično nastopati v vseh zadevah, tikajočih se ekonomskega in političnega položaja članstva. Rekli so mi, da tako zavzemanje za dobrobit članstva oživljuje vpliva na delovanje društva in da olajšuje agitacijo za pridobivanje novega članstva.

Zelo veliko pažnjo pa posvečajo bratskemu sodelovanju z Norvežani in s Skoti. Izgleda, da mnoga vprašanja skupno z Norvežani in Skoti razpravljajo in da potem skupno nastopajo, od česar imajo vsi koristi.

Dr. Juan Negrin, predsednik španske ljudske vlade, se posavlja od članov mednarodne brigade, ki je bila razpuščena.

(Kako močne bi lahko bile naše organizacije, če bi bile združene vsaj v nekako federacijo in če bi bilo več bratske kooperacije.) Kaj bi vse zmogli finančno in tudi v drugih ozirih. Pri boljši kooperaciji in pri boljšem sodelovanju bi se podaljšal tudi obstoj organizacij. Koliko bi se v tem pogledu dalo storiti potem tiska, s treznim in poučnim pisanjem o vseh teh vprašanjih, brez pikrosti, ki so se nekako udomačile med nami. Dobra duševna hrana je predpogoj za zdravo telo organizacije. Zavist in izolacija pa ne vodita nikamor. Bilo bi več življenja v naših društvih, kakor je bilo živo v časih, ko sta še Konda in Zavertnik orala ledino po Pennsylvaniji. Ta dva pionirja sta sejala seme bratstva in napredka in nihče ju ni obdolževal komunizma.

Frank Starman, 118.

Veselica SDD dne 19. nov.

Detroit, Mich. — Slovenski delavski dom priredi svojo običajno veselico s tombolo ali bingo tudi letos pred zahvalnim dnevom, in sicer v soboto, dne 19. nov. na 437 So. Livernois ave. Ob tej priliki se bo oddala več tolstih puranov in druge perutnine, zlasti če vam bo tisti večer sreča mila. Uljudno vas vabimo, da se v čim večjem številu udeležite te prireditve. Vstopnina je prosta. Torej na avidenje v SDD v soboto zvečer!

A. Anžiček, 121.

Slavje SND v Euclidu

Euclid, O. — Te vrtilice naj služijo za klic vsem, ki se zanimajo za rast in napredek naše naselbine. V nedeljo 20. nov. se bo namreč zasadila lopata v zemljo za postavitev našega novega Tabora oziroma Narodnega doma v Euclidu. Zato je dolžnost vsakega rojaka in rojakinje, ki čuti z nami in ki govori našo besedo, dolžnost vsakega, ki ga je rodila slovenska oziroma jugoslovanska mati, bodisi tu ali v stari domovini, da je navzoč na praznik tega narodnega dne, da poseti zgodovinska tla, na katerih bo stala hiša vsega našega okoliškega naroda, v kateri se bodo zbirali tudi naši potomci, kadar nas več ne bo.

Pričetek slavnosti. Zbiranje bo pred Domom ob 1. popoldne. Nato se prične parada, označena v programu, ob 2. uri se zasadil lopata za temelj novega doma. Pokažite tisto pošteno voljo, odkrito srce Slovencev in Slovenke tega dne! Vaš vzdih naj bo: "Ako mene ne bo danes tu..."

kaj na tem slavlju, se ne bo delo stoprocentno pričelo in dovršilo! Vsak mladenič, vsak mož naj postane član kluba društev našega Doma! Vsak naj se zaveda, da je to delo nas vseh, da gojimo delo poštenosti, višek nade, kulture in spomine na rodno zemljo. Vsako deklo, vsaka mati naj postane članica gospodinjanskega odseka Doma in naj vrši materialno dolžnost napram rodu, katerega je zibala in vzgajala, da ga ohrani v poštenosti družbi med sosedi, da bo znal čutiti vaše materinstvo, vaše besede, katere je slišal prvič od tebe — slovenska mati!

Poglejte naš mladinski pevski zbor Škrjanček! Poglejte tu rojene pevce in pevke Adrije! Imejte ponos na naš močni pevski zbor Slovan! Ti val pa potrebujejo prostore, kjer bodo lahko vršili svoje delo in polni pesmice, s katerimi ponesejo naša srca in naše misli na tla, na katerih smo mi stari slišali našo ljubo mater, ko nam je prepevala pri zibelki pesem in nas zazibala v prijetno spanje.

Ako ni to delo vseh, bomo brega, kar more človek narediti za človeka, potem ostanite doma in bodimo pozabljeni med pozabljenci. Mislím, ko boste to prečitali, da boste iz srca in z veseljem ter ponosom rekli: "To je moja dolžnost, to je moje delo in to je moj oziroma skupni del vseh Jugoslovancev v Euclidu! In zato, ker se tega zavedam, bom sem pa tam med sosedi prišel ali prišla in pomagati ali pomagala z lopato vreči nekaj prsti za temelj našega narodnega doma v nedeljo 20. novembra!" Saj ostanemo, kakor smo bili, enega srca in ene krvi! — Pridite!

Jos. Rotter.

Japonska invazija rudarskih pokrajin

Glavno mesto kitajske province v razvalinah

Šnaghaj, 16. nov. — Japonske čete prodirajo ob reki Jangtae v najbolj bogate rudarske distrikte v centralni Kitajski. Iz teh distriktov so Japonci že pred izbruhom vojne dobivali železno rudo, ko so formirali kompanijo v centralni Kitajski, ki je izkoriščala rudnike.

Rudniki v provinci Anhvej so že v japonskih rokah. Z invazijo province Hunan bodo dobili nadaljnje rudnike. Cilj sedanje ofenzive je Čangša, glavno mesto te province. Večina kitajskih evakirancev se je že umaknila iz mesta pred japonsko armado. Čangša, ki je imela 600.000 prebivalcev, je v razvalinah. Kitajci so pred begom zanetili ogenj in poglajali glavna poslopja v zrak z dinamitom. To je v skladu z njihovo politiko, da Japonci dobi jo le razvaline in pogorišča.

Prvi oddelki japonske kavalerije so dospeli v bližino proge Kanton-Hankov železnice in so oddaljeni le okrog 40 milj od Čangše. Japonske militaristične avtoritete napovedujejo, da bo mesto kmalu v njihovih rokah.

Zagovorila se je

"Koliko let imate, Irena?"
"Osem in dvajset."
"In vaša najmlajša sestra?"
"Dva in trideset!"

Fašisti pretrgali obrambno črto

Španske čete vržene nazaj

Hendaye, Francija, 16. nov. — Poveljstvo fašistične armade v Irunu pravi, da so bile španske čete vržene nazaj po bitki ob reki Ebrí v severovzhodni Španiji. Lojalistična obrambna črta je bila pretrgana v več krajih in uporniki so zasedli mesti Asco in Flix ter hribe na zapadni strani.

Asco leži 12 milj severovzhodno od Gandese. Na to fronto so v zadnjih dneh dosele nove fašistične čete, katerim poveljuje general Juan Yague.

Fašistično poročilo pravi, da je bilo okrog 500 miličnikov ubitih, ko so skušali prekorčiti reko Ebro. Pokosile so jih krogle iz strojnice. Fašisti so tudi ujeli več sto miličnikov.

Kongres sprejme Townsendov načrt?

Chicago, 16. nov. — Dr. Francis E. Townsend je po zaključku konference z voditelji njegove organizacije, ki so prišli v Chicago iz tridesetih držav, dejal, da so po zadnjih volitvah izgledi, da bo kongres sprejel njegovo penzijski načrt, mnogo bolj kot so bili kdaj prej. "Gotov sem, da bo nižja kongresna zbornica sprejela načrt v prihodnjem zasedanju," je rekel Townsend. "Senat ga bo morda zavrgel, toda uverjen sem, da bo na koncu uspešen po volitvah leta 1940."

Francija ne bo dala kolonij Nemčiji

Pariz, 16. nov. — Predsednik vlade Edouard Daladier je dejal, da Francija ne bo odstopila nobene kolonije Nemčiji in da bo branila nedotakljivost vseh kolonij, katere je dobila po svetovni vojni. Premier je podal to izjavo pred reporterji, da potolaži nekatere člane parlamenta, ki so mu očitali, da je dal koncesije Hitlerju brez vednosti parlamenta.

Filipinski otoki v japonski ligi

Tokio, 16. nov. — Eksekutivni odbor socialne masne stranke, ki je ena izmed treh glavnih japonskih političnih grup, agitira za priključitev Filipinskega otočja v Azijsko ligo. Zadevna resolucija bo predložena v odobritev delegatom na prihodnji konvenciji stranke.

Iz otroških ust

"Pavel, kakšne koristi imamo od sonca?"
"Nobenih, gospod učitelj. Ponoči ne svetli, podnevi je pa tako in tako svetlo!"

Češki vojaki pomagajo kmetom pri delu na polju. Ta vojak dela na kmetiji v bližini Prage.

1)		Cl.
2)		Cl.
3)		Cl.
Mesto		Država
Nov narodnik		Star narodnik